Tavaszi növekedés

3. tanegység

Minimum 4x45 perces komplex szövegfeldolgozó, szöveg- és képalkotó óra vagy egy kirándulással egybekötött témanap (magyar, kreatív írás, természetismeret, vizuális kultúra)

Miről szól ez a tanegység?

A tavasz a növekedés ideje. Kisarjadnak a növények, dalolnak a madarak, egyre erősebben süt a Nap. Ezen az órán az irodalom eszközeivel az apró dolgok csodáira szeretnénk a gyerekek figyelmét ráirányítani.

Áttekintő vázlat

3.1 Csak fűcsomó	min. 90 perc
3.1a Vajon ki lehet?	15 perc
3.1b Azt álmodtam...	20 perc
3.1c Csak fűcsomó	15 perc
3.1d Kreatív írás	30 perc
3.1e Fűnyomozás	min. 10 perc
3.2 Tavaszi növekedés	45 perc
3.2a Növekedjünk mi is	15 perc
3.2b Tavaszi felelgető	15 perc
3.2c Kreatív írás	15 perc
3.3 Napképek készítése	45 perc
Összesen:	**min. 4x45 perc**

Előkészületek

Az első dupla órát jó idő esetén szervezhetjük a szabad ég alá, vagy egybeköthetjük egy kirándulással, sétával, ahol az óra végeztével a gyerekek a természetben is megkereshetik a különböző fűféléket. Szükségünk lehet növényhatározókra is.

Ha a tanegység végén napképeket készítünk, és a tenyérfestést választjuk, értesítsük előre a szülőket, hogy olyan ruhában jöjjenek a gyerekek az iskolába, amit nem baj, ha összefestékeznek! Az anyagok, eszközök előkészítése a választott technikától függ.

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Krusovszky Dénes: *Azt álmodtam*
Pintér Lajos: *Kertem eső után*
László Noémi: *Léghuzat*
Szabó Lőrinc: *Tavasz*

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Internet, projektor, hangfal Növényhatározó, növénykönyv

Füzet, íróeszköz

Suncatcher:
pausz- vagy zsírpapírok
színes selyempapírok
papírragasztó, Blu-Tack vagy cellux
olló, ceruza

Tenyérnyomat:
műszaki rajzlapok
tempera
ecset
mosdótál
vagy színes papírok
ceruza, olló, ragasztó

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

3.1 Csak fűcsomó

min. 90 perc

MIT AKARUNK ELÉRNI?
A gyerekek fedezzék fel, hogy a hétköznapi, egyszerű, megszokott dolgok is csodákat rejtegethetnek.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?
Fantáziajáték
Vers olvasása, beszélgetés
Mozgásos, mímes játék
Interaktív multimédiás feladat
Kreatív írás szerepazonosulással
(Listázó vers bibliai párhuzammal)
Növényhatározás, növénygyűjtés
(Kirándulás)

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?
Növényhatározó, növénykönyv

3.1a Vajon ki lehet?

15 perc

Játsszunk fantáziajátékot! Egyesével soroljuk az alábbi fűfélék neveit, és próbálják a gyerekek kitalálni, elképzelni, hogy ki, mi bújhat meg a név mögött! Például:

- Ha meghallod ezt a nevet, kit vagy mit képzelsz mögé? Milyen lehet Tarackos tippan?
- Hogy nézhet ki?
- Melyek a jellemzői?
- Mit csinál szívesen?

Fontos, hogy a játék végén se derüljön ki, hogy ezek a nevek különféle füveket takarnak!

Ajánlott fűnevek:

Tarackos tippan
Vörös csenkesz
Taréjos cincor
Mezei komócsin
Pirók muhar
Karcsú fényperje

3.1b Azt álmodtam...

20 perc

Olvassuk fel a gyerekeknek **Krusovszky Dénes: *Azt álmodtam*** című versének első hat (címmel együtt hét) sorát, és beszéljük meg, miről álmodott a versbeszélő, vajon mi lett belőle!

- Te milyen virág, növény lennél álmodban? Miért?

Ezek után a gyerekek olvassák végig a verset, majd beszélgessünk arról, milyen érzéseket kelt bennünk a vers befejezése!

- Mit vártunk, és mi lett a vége a versnek?
- Miért érezzük azt, hogy „csak” fűcsomó lett a versbeszélő?
- Mitől több a virág, a fa, mint a fűcsomó?
- Miért lehet mégis fontos egy fűcsomó?
- Mit lehet szeretni egy fűcsomóban?

Játsszuk el mozgással, mimikával, milyen ember lehet az, aki

– fa
– fenyőfa
– tölgyfa
– szomorúfűz
– virág
– napraforgó

JEGYZETEIM

– árvácska
– rózsa
– liliom
– és fűcsomó?

3.1c Csak fűcsomó

15 perc

Mutassuk meg a gyerekeknek a Reftantáron elérhető *Fűfajták Magyarországon* című tankocka segítségével a fűféléket, amelyeknek neveivel az óra elején játszottunk!

Beszélgessünk arról, hogy a jelentéktelennek tűnő dolgok sokszor igazi csodákat rejtenek, ha jobban megfigyeljük őket! Ha végigsétálunk egy réten, akkor csak fűcsomókat látunk, de ha jobban megfigyeljük őket, akkor kiderül, hogy minden fűfajtának más és más a karaktere.

Ezek után játsszuk el testmozgással, mimikával, hogy milyen ember lehet az, aki azt mondja magáról, hogy ő egy

Tarackos tippan
Vörös csenkesz
Taréjos cincor
Mezei komócsin
Pirók muhar
Karcsú fényperje!

3.1.d Kreatív írás

30 perc

Írj egy rövid mesét vagy verset, amelynek főhőse a megismert füvek valamelyike! Képzeld el, milyen kalandjai lehetnek Vörös Csenkesznek, milyen csodák eshetnek meg Taréjos Cincorral, vagy mi juthat eszébe Karcsú Fényperjének! Ha verset írsz, akkor is az élőbeszédhez közelebb álló szabadverset javasoljuk. Esetleg a soroló mondókát, ahol csupán a nevek, gondolatok sorolásával is ritmikus szöveget lehet alkotni.

Variáció

Olvassuk fel a gyerekeknek **Pintér Lajos: *Kertem eső után*** című versét, bemutatva, hogyan válhatnak a növénynevek egy vers szereplőivé! A költő a neveket sorolva arra csodálkozik rá, hogy a névsor önmagában is vers, költemény. Erre csodálkozhatunk rá mi is a verset olvasva.

A vers utolsó két sora – röpke rét / röpke lét – bibliai párhuzamra utal, amit a gyerekekkel is megbeszélhetünk:
„Elragadod őket [a halandó embereket], olyanok lesznek, mint reggelre az álom, mint a növekvő fű: reggel virágzik és növekszik, estére megfonnyad és elszárad.” (Zsoltárok 90,5–6)

JEGYZETEIM

3.1e Fűnyomozás

min. 10 perc

Ha jó idő van, ezt az órát érdemes az udvaron vagy valamilyen réten megtartani, hogy az óra hátralévő részében nyugodtan „bogarászhassanak” a gyerekek. De ha más megoldás nincs, legalább a szünetben, az iskolaudvaron keresgéljenek az ismerős füvek között. Próbálják felismerni a fűfajtákat, és ha elég érdeklődők, vihetünk ki növényhatározót vagy növényeket bemutató könyvet, amelyek közül az egyik legjobb Csapody István – Csapody Vera – Jávorka Sándor: *Erdők, Mezők növényei* című könyve.

3.2 Tavaszi növekedés

45 perc

3.2a Növekedjünk mi is

15 perc

Először növekedjünk mi is, mint a füvek, a virágok, mint a fák!
Húzzuk össze magunkat kicsire, mintha magok lennénk, azután nyújtózkodjunk egyre magasabbra!

Olvassuk el közösen **László Noémi: *Léghuzat*** című versét, majd játsszuk el mozgással, hogyan növekszik a fény, a nap, és hogyan növekszik a szél!
Nyissunk ablakot, ajtót, hogy egy kis frissítő léghuzat járja át a termet! Megtehetjük ezt már a versolvasás után, a mozgásos játék előtt. Ám jóból is megárt a sok, a frissítés után csukjuk be legalább az ajtót!

Majd jöhet a beszélgetés:
- Ki szereti, ki nem szereti a friss levegőt?
- És a huzatot ki szereti, ki nem?
- Tudjátok-e, mikor és miért keletkezik a huzat?

A házban, lakásban keletkező fuvallat hűsítő, de kellemetlen is lehet. A kéményekben is huzat keletkezik, ez viszi ki az égés során felszabaduló gázokat a szabadba. Annál nagyobb a huzat, minél magasabb a kémény. A levegő a légnyomás különbsége miatt kezd áramlani, ami a hideg és meleg levegő különböző sűrűsége miatt alakul ki. Ez okozza a szelek áramlását is.

László Noémi versében is megjelenik a meleg és a hideg. Hol van „meleg sarok” és hol van „hideg sarok” a versben? Gyűjtsetek ezekre jellemző kifejezéseket!
A meleg és hideg sarok között keletkezik a huzat, a légáram, a szél.
- A versben ez inkább kellemetlen vagy kellemes?
- Miért ilyen huzatos a tavasz kezdete?
- Mire kell ilyenkor vigyázni?

A versben feszülő ellentét a meleg és hideg sarok között még nem oldódik fel a versben. Vannak-e mégis jelei, hogy melyik sarok fog győzni?
Ezek szerint a léghuzat csak átmeneti időszak, ahogy a tavasz is átmeneti évszak a tél és a nyár között.

MIT AKARUNK ELÉRNI?
A gyerekek éljék át a tavaszi növekedést, a fény megjelenésének örömét, amihez a hideg, a szél kontrasztja is szükséges.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?
Mozgásos játék
Vers olvasása és értelmezése
Hangjáték: vers dramatizált olvasása
Kreatív írás: párbeszédalkotás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?
Learning Apps:
Mezei pacsirta

JEGYZETEIM

3.2b Tavaszi felelgető

15 perc

A gyerekek olvassák el **Szabó Lőrinc: *Tavasz*** című versét, majd hárman-hárman készüljenek fel a szereposztás szerinti felolvasásra (Vén Rigó, Nap, mesélő)!
A felkészülés olvasópróbája párhuzamosan, egymás mellett történhet (nem baj, ha lesz egy kis zsongás a teremben).
Majd egy-két csoport a többiek előtt is előadhatja a hangjátékot.

Beszéljük meg:
- Kik beszélgetnek a versben? Ki kérdez? Ki válaszol?
- A természetben hogyan beszélget egymással a rigó és a Nap?
- A vers, mint egy mese, hogyan fordítja emberi nyelvre a beszélgetésüket? Mi a beszélgetés üzenete?

3.2c Kreatív írás

15 perc

Kik örülhetnek még a tavasznak?
Miért örülnek neki?
Mit várnak a tavasztól, miért jó a tavasz?
Párban írjanak a gyerekek tömör, rövid mondatokból álló párbeszédet, ami kifejezi, hogy a beszélgetők mennyire várják a tavaszt! Történhet mindez egyszerű dialógusformában, a vers formai jegyei nélkül, de történhet Szabó Lőrinc verséhez hasonló felelgető versformában is. (A beszélgetők személye szabadon választható. Akár olyan „mesei" szereplők is lehetnek, mint a Nap vagy a Vén Rigó.)

Variációk

A Reftantáron elérhető másfél perces videofilmen meghallgathatjuk a feketerigó hangját, és megnézhetjük a mozgását, amint éppen „beszélget" valakivel. Annyira „kommunikatív" a helyzet, hogy akár le is lehet „fordítani" emberi nyelvre a beszélgetést. Akinek van kedve, megpróbálhatja, de képzelt beszélgetést is írhatnak a gyerekek a rigó és más rigók, élőlények, természeti erők (például a rigó és a szél, a vén rigó és a rigócsemeték, a rigó és a pacsirta) között.
(A 2. tanegységben is ajánlottunk egy videofilmet a feketerigó hangjával és a madárról szóló információkkal, amire nyugodtan építhetünk. Most más a megfigyelési szempont.)

A Mezei pacsirta című tankockában a pacsirta hangját, küllemét, fészkét, tojásait is megfigyelhetjük.

JEGYZETEIM

MIT AKARUNK ELÉRNI?
A gyerekek készítsenek egy képet, amely a Nap fényességét mutatja be.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?
Papírmozaik vagy tenyérnyomat kép készítése

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?
Suncatcher:
pausz- vagy zsírpapír
színes selyempapír
papírragasztó, Blu-Tack vagy cellux
olló, ceruza

Tenyérnyomat:
műszaki rajzlap
tempera
ecset
mosdótál
vagy színes papír
ceruza, olló, ragasztó

3.3 **Napképek** készítése

45 perc

A tanegységet kiegészíthetjük egy Nap-ábrázolás elkészítésével is, amihez kétféle technikát ajánlunk:

1./ A *suncatcher* („napcsapda”) lényege, hogy színes üvegablakhoz hasonló képet készítünk a gyerekekkel, amely az ablakra ragasztva megelevenedik a Nap fényétől. A Reftantáron elérhető linken megtaláljuk a suncatcher leírását angolul, képekkel.

A napcsapdához színes selyempapírokra és pausz- vagy zsírpapírra van szükségünk, valamint ragasztóra. A pauszra (zsírpapírra) rajzolják rá a gyerekek a Nap körvonalait, majd a színes selyempapírokat tépkedjék/vagdossák apró darabokra! Ezeket a színes papírdarabkákat ragasszák rá a kirajzolt formára! A kész műveket Blu-Tack gyurmaragasztóval vagy celluxszal ragaszthatjuk az ablakra.

2./ *Tenyérnyomat* felhasználásával is elkészíthetjük a Napformát (egy mintaképet találnak ehhez a Reftantáron).
Minden gyerek készíthet egyet, de kis csoportokban is összedolgozhatnak, vagy akár mindenkivel együtt elkészíthetjük az osztály napkorongját.
A tenyérfestésnél ügyeljünk arra, hogy a gyerekek ruhája ne legyen festékes, illetve erről értesítsük előre a szülőket, hogy a diákok megfelelő ruhában jöhessenek az órára!
Tenyérnyomat helyett körberajzolt és kivágott tenyérformákkal is dolgozhatunk.

JEGYZETEIM